

COLSON WHITEHEAD

BALLADI JOHN
HENRYSTÄ

SUOMENTANUT MARKKU PÄKKILÄ

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Englanninkielinen alkuteos

John Henry Days

Copyright © 2001 by Colson Whitehead

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2002

ISBN 978-951-1-45884-5

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

N. Sille

SISÄLLYS

Prologi 7

ENSIMMÄINEN OSA

Terminaalikaupunki 17

TOINEN OSA

Pieni yösoitto moottorimotellissa 135

KOLMAS OSA

Maalaisilman vaikutuksista 235

NELJÄS OSA

Teoria elämästä poraustyönä 395

VIIDES OSA

Uusia säkeitä 557

Prologi

OLIN NOIN 45 vuotta sitten Morganissa, Kentuckyssa. Siellä oli lauma Mississippin mutanaamoja kaivamassa tunnelia Ohion–Kentuckyn rautatiellä Big Caney Creekin latvoilla. Siellä minä kuulin sen laulun ensimmäisen kerran, kun ne lauloivat sitä että moukarointi sujuisi samaan tahtiin.

Näin ilmoituksenne Chicago Defenderissä ja vastaan tietopyyntöönnne, joka koskee entisaikojen sankaria Big Bendin tunnelin ajoilta – John Henryä.

Olen onnistunut palauttamaan mieleeni ja kokoamaan 13 säkeistöä, jotka kaikki on omistettu ansaitusti tuolle suurelle miehelle. Muutamien puuttuvien sanojen löytämiseksi ja omien muistikuvieni tarkistamiseksi minun täytyi jututtaa vankilan vanhimpia asukkeja, mutta toivon että tulos tyydyttää teitä ja on sitä mitä halusittekin.

Mitä tulee John Henryn todelliseen taustaan, sanoisin että hän oli oikeasti vahva mies ja eli noin 50 vuotta sitten ja tosiaan kuoli kun oli ensin voittanut höyryporan. Hänen vaimonsa oli pienikokoinen nainen joka rakasti John Henryä koko sydäimestään.

Myös äidinpuoleinen isoisäni oli porari ja hän osallistui kaikkiin suuriin urakoihin ympäri maata siihen aikaan kun höyryporia ei vielä käytetty kovin yleisesti. Isoisä kehui

aina voimiaan moukarin käyttäjänä ja väitti ettei hänelle pärjää kukaan muu kuin John Henry. Isoisä tapasi laulaa John Henryn balladia ja kertoa niistä ajoista, kun moukarit ja moukarimiehet tekivät höyryporien työt.

Itse olin siihen aikaan pieni vielä enkä muista kaikkia tarinoita mitä kuulin, mutta sen tiedän että John Henry kuoli joskus 80-luvulla, ehkä 1881 tai 1882, joka tapauksessa muutama vuosi ennen minun syntymääni.

Näillä tiedoilla on hintansa; olen vankina täällä Ohion kuritushuoneella ja rahaton, joten otan kernaasti vastaan sen mitä teillä on tarjota.

Vuonna 1890 täällä päin laulettiin laulua moukarimies John Henrystä. Minä olin töissä osterifarmilla täällä Norfolkissa Fenersteinin ja kumppaneiden palveluksessa. Nyt minä olen 66 ja aina vain töissä samassa paikassa.

John Henry oli porari ja kuuluisa mies Chesapeaken ja Ohion välisen rautatietyömaan alkuvaiheissa. Sen jälkeen John Henry toimi porarina, kun Norfolk & Western -rautatieä jatkettiin. Näillä main hän vaikutti suunnilleen vuonna 1872. Se oli ennen höyryporien aikakautta, silloin kun poraa käytteli kaksi vahvaa miestä. Kumpikin moukaro i teräspora a omalta puoleltaan ja lauloi työtä tehdessään laulua, jota improvisoitiin työn mukaan. John Henry oli koko Länsi-Virginian kuuluisin porari. Hän oli harvinaislaatuinen mies, tiettävästi 190 senttiä pitkä ja ainakin sata kiloa painava, suoraselkäinen kuin pylväs ja yksi komeimpia miehiä koko maassa – ja, niin kuin eräs tietolähteeni totesi, musta kuin hiilihanko helvetistä.

Aina kun tarvittiin todellista tekijämiestä poraamaan, asialle pantiin John Henry, ja sanottiin että hän porasi nopeammin kuin yksikään poraripari siihen aikaan. Hän oli kuuluisa ja pahamaineinen uhkapeluri kautta koko maan hyvän pelionnensa takia. Kauniimman tummaihoisen sukupuolen mielestä kautta koko maan hän oli »kaikkein paras» ja häntä ihailivat ja rakastivat kaikki neekerinaiset Länsi-Virginian eteläiseltä radalta aina C&O-radalle asti. Päälle päätteeksi hän ryyppäsi enemmän viskiä, valvoi öitä ja porasi aamusta iltaan kovemmin kuin yksikään mies siihen aikaan. Hän oli hyväsydäminen, tavattoman vahva, sujuvasanainen ja toisaalta uhkapeluri, elostelija, juoppo ja hurja tappelija.

Nimeni on Harvey Hicks ja olen kotoisin Evingtonista, Virginiasta. Kirjoitan tätä vastaukseksi ilmoitukseenne Chicago Defenderissä. Olen kuullut että John Henry oli valkoinen mies. Hän oli vanki ja kun hänet pantiin porariksi Big Benin tunnelia rakentamaan, hän väitti että voittaa vaikka höryporan. Ne sanoivat, että jos sen teet niin pääset vapaaksi. Kerrotaan, että hän voitti höryporan noin kahdella ja puolella minuutilla ja kaatui kuolleen maahan. Hän käytteli moukaria kummallakin kädellä, kahta neljän kilon lekaa.

Setäni Gus (isäukkoni kasvatti-isä) oli töissä Curseyvuoren tunnelissa ja tunsin sen miehen. Gus-setä sanoi että se oli keltaihoinen jamaikalainen ja painoi 90 kiloa.

Olen höyrylapion käyttäjä, eli »kuski» ja olen kuunnellut koko ikäni porareiden lauluja »John Henrystä», mutta silti

on varmaan vielä paljon säkeistöjä joita en ole kuullutkaan, koska jokaisella porarineekerillä oli tapana lisätä »John Henryyn» omia värssyjään.

En tuntenut John Henryä henkilökohtaisesti, mutta olen puhunut monen vanhan parran kanssa, jotka tunsivat. John Henry oli töissä Chesapeaken ja Ohion rautatiellä Langhorn & Langhorn -yhtiön palveluksessa ja jaksoi moukaroida 9 jalkaa pitkän poranterän kallioon nopeammin kuin höyrypora Big Bendin tunnelissa. Sittemmin hänet hirtettiin miestaposta Welchissä, Virginiassa. Olen siilannut tästä »potaskan» pois ja voin vakuuttaa, että kaikki edellä kerrottu on totta.

Laulusta olen kuullut kolmea eri versiota, yleensä yksillä ja samoilla seuduilla, tahtoo sanoa Länsi-Virginiassa, Virginiassa, Kentuckyssa, Tennesseessä ja Pohjois-Carolinassa, mutta en juuri muualla, paitsi mainituista osavaltioista kotoisin olevien miesten suusta. Olen ollut töissä eri puolilla etelävaltioita ja olen kuullut laulua John Henrystä suunnilleen niin kauan kuin jaksan muistaa ja se on ensimmäinen laulu jonka muistan.

Minä luulen että puheet John Henrystä on ties kenen liikkeelle panema juttu. Isä oli töissä Burleighin höyryporayhtiössä ja sanoi, ettei Big Bendin tunnelissa käytetty höyryporia. Isä oli Burleighin myyntimies.

John Henry oli kotoisin Holly Springsistä, Mississippistä, ja hänet vietiin töihin Albanan rautatielle, Curzeevuoren tunnelityömaalle vuonna 1880. Hän voitti kuulemma höyryporan ihan oikeasti, mutta ei kuollut samana päivänä vaan myöhemmin tunnelin sortumassa.

Olen syntynyt ja varttunut Tennesseessä ja olen niin muodoin ollut varsin läheisissä tekemisissä sikäläisen neekeriväestön kanssa eli olen sattumoisin kuullut näitä lauluja melkein koko ikäni, tai ainakin siihen asti kun lähdin sieltä pois kuutisen vuotta sitten.

Olen antanut kertoa itselleni, että John Henry on oikeasti ollut olemassa. Se oli nekru joka oli töissä porarina etelässä yhtä rautatietunnelia rakentamassa.

Balladi John Henrystä on itseoikeutetusti kaikkien rautatietyöläisten laulu. John Henry rakensi rautateitä. John Henryn laulu kuuluu kaikille lapio- ja hakkumiehille – konekuskeille – porareille – kaikille työmaiden miehille. Sitä laulavat mustat työmiehet kaikkialla, eikä kukaan muu laula sitä samalla lailla kuin ne miehet, koska muut eivät pidä John Henryn muistoa yhtä suuressa arvossa ja kunniasa. Itse olen ollut »kulkumies» koko ikäni – aina siitä asti kun karkasin kaksitoistavuotiaana »valkolaisilta» – ja olen tehnyt töitä omieni joukossa rautateiden rakennusleireillä Suurilta järviltä Floridaan ja Atlantilta Missouri-joelle, ja joka paikassa missä olen ollut töissä on aina ollut joku, joka tunsikin John Henryn laulun ja lauloi sitä.

Mestarioporari John Henry oli Alabaman poikia, kotoisin Bessemerin tai Blacktonin tienoilta. Hän oli iältään 45 ja 50 vuoden välimailla ja painoi noin 70 kiloa. Hän ei ollut pikimusta vaan pikemminkin suklaanvärinen. Hän oli suoraselkäinen ja lihaksikas.

Kun näin John Henryn viimeksi, häntä sanottiin Isoksi

John Henryksi. Se oli silloin kun ampu jysähti hänen ja yhden toisen neekerin päälle. Molemmat peiteltiin ja kannettiin ulos tunnelista. En usko että John Henry kuoli siinä onnettomuudessa, koska en ole kuullut että häntä olisi haudattu ja koska pomot piti aina hyvän huolen kuolleista ja loukkaantuneista. En tiedä mitään John Henryn kilpailusta höyryporan kanssa enkä muista että olisin nähnyt tunnelissa mitään sen tapaista. Tunneleissa käytettiin käsiporia. Ykköstunnelissa käytettiin konetta, jolla vedettiin nostokipot ylös kun tunnelia kaivettiin, mutta tunnelin sisällä ei ollut höyrykoneita eikä höyryporia.

Olen kuullut laulun tuhansia kertoja neekeritopparoikkien suusta, kaiken maailman kulkureilta, hiilikaivosten ja maasuunien miehiltä, jokien ja satamien laitureilta, rantajätäkiltä ja merimiehiltä, metsureilta ja timpureilta. Jotkut on olleet humalassa, jotkut selvin päin. Olen kuullut vaikka kuinka monta säkeistöä, jotka on varastettu toisista lauluista tai improvisoitu tilanteen mukaan.

Kulkureiden ja laulua laulavien topparoikkien mielestä John Henry oli neekeri, »hiilenmusta mies» niin kuin yhdessä puoliksi unohtuneessa säkeistössä sanotaan, »iso korsto» niin kuin eräs vanha maankiertäjä sanoi. Se mies sanoi tunteneensa Henryn, mutta se oli päissään italialaisesta punkusta, joten en ottaisi täydestä ihan kaikkia sen puheita. Aika harva väittää tunteneensa Henryn oikeasti. Neljäkymmentä vuotta sitten neekerit piti John Henryä oman rotunsa suurena sankarina.

ENSIMMÄINEN OSA

Terminaalikaupunki

NIIN HÄN siunaa mielessään lentokenttien ennustettavuutta. Hänen siunauksensa, silloin kun hän niitä sattuu jakamaan, ovat pikaisia ja vähäeleisiä, perin juurin maallisia, ja ne ilmenevät pelkkänä päännyökkäyksenä ei kenellekään, leuan liikautuksena jota yksikään silminnäkiä ei huomaa. Useimmiten hän nyökyttelee hyvälle tuurille, osoittaa kiitollisuuttaan milloin millekin onnenkantamoiselle, joka osuu hänen nenänsä eteen. Tämän päivän ensimmäiselle siunaukselle antaa aiheen tuiki tavallinen valkoinen suikale, pieni höyhen, jonka J. Sutter huomaa muuttaman metrin päässä matolla ja tunnistaa ilman epäilyksen häivääkään kuitiksi.

Hän katsahtaa vasemmalle ja oikealle. Hän on varma että joku näistä tylsämielisistä tallaajista avaa pian vyölaukkunsa, kalpenee kauhusta ja kääntyy tulosuuntaansa etsimään kadonnutta kuittia niin että perässä laahautuvan muovimatkalaukun pyörät uurtavat näkymättömiä jälkiä tummanpunaiseen mattoon. Kuitti saattaa kuulua kenelle tahansa. Matkustamisen tuskallinen irrallisuus panee ihmiset taputtelemaan pakonomaisesti lompakko- ja passitaskua, silittelemään paljonpuhuvaa kohoumaa kassissaan, sitä jonka kätköissä on ilmiselvästi lentolippu ja boarding pass, joskaan ei niin selvästi etteikö tämän tästä

pitäisi kouraista kohoumaa, avata kassin vetoketju ja katsastaa tasku sadannen kerran samana päivänä. Hypistelyn virittäminen kiusaantunut valppaus lisää todennäköisyyttä, että joku huomaa kuitin katoamisen ja alkaa etsiä sitä. J. ottaa senkin vaaratekijän huomioon laskeskellessaan kauanko häneltä kestää pelastaa kuitti välittömästä vaaravyöhykkeestä ihmisten jaloista.

Kuitti hännää ja lepattaa kutsuvasti. Mitä siihen on kirjattu? Lentokentiltä voi ostaa kaikenlaista tavaraa, ne muuttuvat päivä päivältä yhä enemmän kaupunkien kaltaiseksi, typerryttäväksi mannertenväliseksi metropoleiksi. AA-paristoja, teddykarhu, uusi hammasharja koska oma unohdettiin kotiin lavuaarin reunalle. Tai kukaties ravitseva lounas – hän toivoo että se olisi lounas, koska hänellä on nälkä ja koska oikean voileivän jälkeen parasta on voileivästä jäänyt paperinen todiste. Tai kenties kuitissa on jotain vielä parempaa, jotain epämääräistä, pelkkä muhkea loppusumma alareunassa, jotain minkä voi sanoa merkitsevän mitä ikinä mieleen juolahtaa. Korvauskelpoisten kulunkien joustavissa rajoissa totta kai.

Kuitti vipattaa ja flirttailee. Hän on portilla numero 22 aivan B-terminaalin päässä ja joku näistä raskautetuista ja kiireen ahdistamista matkamiehistä saattaa hyvinkin etsiskellä tuota kuittia ja kiistää hänen omistusoikeutensa, jos hän tekee ratkaisevan siirron. Kassalta löytyisi kyllä todistajia. J. ei pidä välikohtauksista. Eivätkä lentokentän turvamiehet uskoisi häntä kuitenkaan, jos vastaväittäjäksi satuisi joku keski-ikäinen kotiäiti New Jerseystä: kemikalion alennusmyyntikaukalosta napatut aurinkolasit vinksallaan jostain hehtaarihallista hankitun raidallisen T-paidan kau-

luksessa, päässä kauhtunut matkamuistolippis Cancunista ynnä muuta rehdin veronmaksajan vakiorekvisiittaa. Hänellä ei olisi toivoakaan.

Muuan pikkupoika kirkkaanvihreässä robottipuvussa, ties minkä huippusuosioon kohonneen lastenohjelman rooliasusteessa, vahtii eksynyttä kuittia yhtä tarkasti kuin J., joskin kulkuväylän toisella puolella, vastustajien joukoissa, portilla numero 21, lento 702 Houstoniin. J. arvelee, että poika odottaa jonkun ohikulkijan astuvan kuitin päälle saadakseen hekumoida mielessään dinosauruksen jalan aiheuttamalla hävityksellä, ja samalla kun mielikuva pälkähtää hänen päähänsä – kuitti jonkin design-lenkkarin tallaamana tai muuten vain niin ryvettyneenä ettei siitä olisi enää hyötyä – hän nousee välittömästi muovisesta kuppituolistaan, astelee itsevarmoin askelin ja osoittamatta pienintäkään merkkiä syyllisyydentunnosta, vilkaisee taakseen ettei kukaan varasta hänen tavaroitaan, kumartuu ja nappaa eksyneen lappusen peukalollaan ja etusormellaan huolekkaasti kuin hyönteistutkija harvinaisen yökön. Kukaan ei nosta meteliä. Pikkupoika irvistää ja esittää monimutkaisen budolikesarjan.

J:n niska rentoutuu ja hän nyökkää, antaa siunauksensa istuessaan paikalleen. Tämä on onnea puhtaimmillaan, vastapaimittu koskematon kuitti suoraan kulutusyhteiskunnan suuresta runsaudensarvesta, siunauksen arvoinen jos mikä. Lentokentät versovat kuitteja yhtä varmasti kuin seisovassa vedessä sikiää sääskiä. J. moittii itseään että viivytteli niinkin pitkään ennen kuin poimi kuitin. Miksi kukaan olisi muka havitellut sitä? Sehän on roska. Terminaalikaupungissa on varhainen iltapäivä, useimmat sen

kansalaisista ovat tavallisia ihmisiä matkalla sukulaisten luokse tai minne ihmiset ikinä matkustavatkin. Disneylandiin. He eivät ole toimitusjohtajia jotka kirjaavat jokaisen menoerän firman kulukorvauslomakkeelle, eivätkä vuorenvarmasti sellaisia siipeilijöitä niin kuin hän. Kukaan ei nosta meteliä yhdestä lattialle pudonneesta kuitista, joka lennähtelee portilta toiselle kun jalkojen nostattamat ilmavirtaukset ajavat sitä kohti jotakin kaukaista nurkkaa. Nollottaa hieman, mutta toisaalta hän on tyytyväinen vaistoihinsa. Muutaman lähipäivän aikana taistelu kuiteista kiihtyy väkisinkin hektiseksi.

J. perehtyy saaliiseensa. Hän pyyhkäisee paperin pinnasta punaisen mattokarvan ja kiharan hiuksen, sipaisee sormellaan kuitin sahalaitareunaa. Hän esittää jumalille kainon toivomuksen ja tutkii. Näyttää kuin Hirammin lehtikioskin kassakone numero kolme olisi uuden värinauhan tarpeessa: vajaan kahdenkymmenen minuutin vanhana kuitti kärsii jo haalistumisesta ja maailman kolhuista. Saalis ei ole kovin merkittävä, se ei vedä vertoja takavuosien suurille löytökuittihuijauksille, ainakaan se ei ole Pariisin Planet Hollywoodin tai vuoden 1992 Prahan kuitin kaltainen tapaus, mutta kyllä sille käyttöä on: aikakauslehti ja makeisia, molemmat pelkällä numerosarjalla yksilöityjä. J. päättelee että makeisostos on purukumia, luokittelee ostajan tupakoitsijaksi jolla on edessään pitkä tovi hammas-ten kiristystä matkalla sinne minne hän sattuu olemaan menossa. Entä lehti? Hän toteaa sen hinnaksi kolme dollaria yhdeksänkymmentäviisi senttiä ja lyö mielessään vetoa kiiltäväkantisen ja parfyymintuoksuisen elämäntapalehden puolesta: *Condé Nast*, kiitos. DeAngelon veljesten jakelu-

yhtiö toimittaa yksinoikeudella lehdet useimmille maan koillisosan lentokentistä, ja jakelusopimus velvoittaa myyntipisteet pitämään *Condé Nastin* näkyvästi esillä. J. päättää kirjata kuluselvityksessään lehden taustamateriaaliksi ja purukumin ruoaksi. Hän sujauttaa kuitenkin aiemman saaliin, taksi- ja hotellikuittien seuraan, ja jatkaa lentokenttätiedotusten kuuntelua. Hän on tyynen rauhallinen. Hän on terminaalikaupungin kansalainen, hän säilyttää kuitteja erillisessä lompakon lokerossa ja aika ajoin hänen näkökenttäänsä osuu eksynyt kuitti.

Hän on turvassa. Hän katselee matkustajien järjestäytymistä jonoon lähtöportille virkailijoiden eteen, kun nämä paloittelevat lentokoneen matkustamoja tarkoituksenmukaisesti osiin. J. pitää käytäntöä järjestelmällisenä, yhtenä monista vastaavista tässä isossa betonisessa ihmislakassa. Järeät kantavat rakenteet jakavat terminaalin rauhoittavan kokoisiksi osastoiksi, synteettinen ilma kiertää hyvin ja tuottaa mielenrauhaa, vessat on varustettu automaattihuuhtelulla. Hän pitää uusien kassakoneiden äänistä, niistä jotka eivät enää kilahtele, vaan tilalle on tullut aivan uudenlainen ostosten kirjaustetteri, kun tummanpunainen muste surahtelee sähköisesti paperille ja miltei äänetön pulssi sykkii luottokorttien maksukelpoisuuden varmistavassa tietoverkossa. Totta kyllä, jokainen pyrähdys metallinpaljastimen läpi tuntuu edelleen vankilapaolta, eikä mikään voima voi estää eläimellistä kuhinaa kun matkustajia pyydetään siirtymään koneeseen tai kun kone saapuu määränpäähänsä ja kaikki likaiset, vessassa kosteiksi jääneet kädet alkavat kopeloida matkatavaralokeroiden luokkuja, mutta ne ovat inhimillisiä heikkouksia eivätkä lento-

terminaalien suunnitteluvirheitä. J. puristaa lentolaukkunsa (tälle lennolle sallitaan vain yksi) pohkeiden väliin. Jopa koneeseen nousun ja koneesta poistumisen tukalasta kaaoksesta voi selvitä oikean asenteen turvin. Ihmisten paimentajia ja valkoisia puhelimia. Ruoka-annokset kätevilla tarjottimilla. Huolellinen pakkaus korvaa ruoan mauttomuuden. Kertaakaan hän ei ole löytänyt lentokoneruoasta hiusta. Kas siinä pakkausten tarkoitus. Jäävuorisalaatti sisältää elintärkeitä hivenaineita. Ja jalkatilat ovat kasvaneet, sen hän on pannut merkille viime kuukausina terminaalikaupungissa. J. on vakuuttunut että he (lentoyhtiöiden yhteistyöelimet, pikku kinat tukahdutettu jo kokoussalin ovella, nämä asiat käsittelylistalla) tekevät kaikkensa ratkaistakseen tietyt polttavat ongelmat ja että laitakaupunkien toimistokampuksilla uurastaa pataljoonittain ergonomiaan perehtyneitä asiantuntijoita tutkien jalkatilaongelmaa, raajojen verenkiertoa ja matkustamotilan asettamia rajoituksia biologisesti välttämättömille toiminnoille, ja seurauksena on, niin vaikeaa kuin kyseisen työn hedelmiä onkin nähdä paljain silmin, että hän kärsii entistä harvemmin jalkakrampeista.

Lentoyhtiön virkailija pyytää ensimmäisiä matkustajia nousemaan koneeseen, ja J. jää odottamaan että hänen penkkirivinsä kuulutetaan. Virkailija repäisee irti suurimman osan hänen boarding passistaan, J. työntää jäljelle jääneen kaistaleen taskuunsa ja kävelee vetoisessa putkessa koneeseen.

Hän sulloo laukkinsa ohjeiden mukaisesti ahtaaseen tilaan edessään olevan istuimen alle. Hän on käytäväpuolen miehiä, on ollut jo vuosia. Keskipaikka on sillipurkki eikä

panssarilasi-ikkunoista näe muuta kuin epäselviä äärivii-voja milloin mistäkin valtakunnan kolkasta. J. uskoo tekevänsä työnsä tehokkaammin jos ei ajattele lukijoitaan ja sitä missä he asuvat. Hän rajoittaa velvoitteensa toimeksi-antajan ilmoittamaan sanamäärään, lukuun joka on help- po tarkistaa tekstinkäsittelyohjelman valikosta.

Ihmiset pakkaavat tavaransa huolellisesti kattolokeroi- hin, mutta ei aikaakaan kun seuraava matkustaja jo sotkee tarkoin harkitun järjestyksen lupaa kysymättä. Lentoemän- nät tarkistavat lokerot ja sulkevat ne.

Vartalonmyötäiseen turkoosiin housupukuun pukeutu- nut pyylevä valkoinen nainen ilmoittaa haluavansa päästä ikkunapaikalle. J. laskee hänet ohitseen ja laatii mielessään mainoksen naisen käyttämälle parfyymille, kuvailee moni- käyttöistä tuoksua joka sopii niin työpaikalle kuin yöelä- määnkin. Sitten hän sijoittaa tuoksunäytteellä varustetun mainoksen lehden alkusivuille, kirjoittajaesittelyiden ja lu- kijakirjeiden välimaille. Nainen sujauttaa nahkasalkkunsu istuimen alle ja nykäisee ikkunaluukun alas. Hänen ilmava punainen tukkalaitteensa on pyälletty kuin muinainen pa- godi. He kiinnittävät istuinvyönsä yhtä aikaa.

On aika tarkistaa ja varmistaa lukot ja soljet ja salvat kautta koko pitkän matkustamon, on käytävä läpi pikku- tarkka ohjesääntö, minkä tuloksena päästään kenties on- nistuneesti ilmaan.

J. on ilmassa yhtenä.

Ikkunapaikan nainen voittaa ensimmäisen erän nosta- malla kasinon, joka jakaa hänen istuimensa ja keskim- mäisen istuimen erillisiksi karsinoiksi. Hän viikkaa takkin- sa ja asettelee sen tyhjälle paikalle. J. jää toiseksi. Hän pa-

tistaa itseään keskittymään. Tulevana viikonloppuna hän tarvitsee kaikki taitonsa, ja nainen hänen vieressään on siviili, pelkkä pikkusintti verrattuna niihin petokaloihin joista hänen on otettava mittaa lähipäivinä.

J. seuraa kuinka lentoemäntä työntää koneen käytävällä metallikärryä osana nykivää mutta nopeaa ruoanjakelua. Lento on välipalatyyppejä, pikku loikka etelään ja itään. Hän avaa ruokapöytänsä ja pyyhkäisee kaksin kämmenin sen virheettömäksi viimeistelyä pintaa. Lentoemäntä hymyilee eleelle ja laskee pöydälle alkoholittoman juoman ja neliskulmaiseen foliopussiin pakattua pientä purtavaa. J. kääntää pussin niin että sen reunat ovat yhdensuuntaiset pöydänreunojen kanssa ja tarkastelee lounastaan. Appelsiinijuustolla maustettuja suolakeksejä. Aamulla hotellin aulassa oli ollut tarjolla donitseja ja kahvia, mikä täyttää ilmaisen aamiaisen kriteerit jopa tavallisen kansalaisen asteikolla, joten tämä on jo päivän toinen ilmainen ateria, koska hän ei ole maksanut lentolippuaan itse, ja illalla on vielä luvassa jonkinlainen avajaisbanketti, ilmainen ateria *nombre tres*. Hän päättää laskea keksit lounaaksi ja ahmia vatsansa täyteen illan juhlapöydästä, sillä ruoka tarjottiin vuorenvarmasti seisovasta pöydästä kuten aina, ja J. tietää jaksavansa odottaa siihen asti. Ilmaista ruokaa jaksaa odottaa aina. Hän nuolee keksien pinnalta juustonmurut ja suolan, antaa aromien imeytyä elimistöönsä hieromalla niitä kitalakeensa ennen kuin upottaa hampaansa itse keksiin. Sielunsa silmin hän näkee jo punaisen lämpölampun laupiaan ja ravitsevan valon grillikyljen yllä ja iloisen sinisen liekin paikallisia herkkuja sisältävän metallitarjottimen alla. Hän pyyhkäisee kellertävän keksinkarikkeen is-

tuintyyntyänsä, joka toimii myös kelluntavälineenä mikäli olosuhteet vaativat.

Ikkunapaikan nainen avaa keskipenkin pöydän ja laskee sille tyhjän välipalapussinsa ja muovimukinsa. Toinen erävoitto, J. toteaa naisen mahdin nujertamana. Lisää rautaa rajalle. Nainen nostaa oman pöytänsä ylös ja tutkittuaan tarkoin reviirinsä hän paneutuu lentoyhtiön lehden tarjoamaan täysiveriseen ajanvietteeseen.

Maailmanlaajuisten aikataulujen ja lennoilla näytettävien elokuvien ytimekkäiden esittelyjen lisäksi lehdessä on monenlaista tietoa välittäviä artikkeleita. Muutama vuosi sitten lehti julkaisi sivuillaan myös J:n kirjoittaman jutun, ylistyslaulun Zairen uusille hotelleille. Presidentti Mobutu oli päättänyt ryhtyä houkuttelemaan turisteja kaikkien karttamaan maahansa. J. ei ollut nähnyt verenvuodatusta kun kävi paikan päällä. Matka oli ollut siipeilijöille yhtä juhlaa. Mukaan keplotteli jokainen Listalle nimensä saanut lortti. Ansioluetteloita ei kyselty. Matkalaisten yleisin puheenaihe oli hepatiitti. Vain J. oli ollut niin naiivi että kirjoitti jutun. Keltanokkana hän oli huolissaan mahdollisista seuraamuksista ja noudatti tunnontarkasti vähintäänkin abstraktia lehtimiesetiikkaa. Mobutun hallitus oli lennättänyt Euroopasta konttikaupalla viinaa. J. sai jokaisesta kirjoittamastaan sanasta kaksi dollaria ja osti palkkiorahoilla uudet housut.

J. katsahtaa naisen olan yli ja huomaa, että New Orleansin ranskalaiskortteleista kertovan jutun yllä on Pikkuisen nimi. Se ryökäle on siis onnistunut myymään saman jutun jo neljännen tai viidennen kerran. Vähintäänkin – julkaisukanavia on nykyään niin paljon ettei kukaan ehdi